

Eseu argumentativ despre trasaturi ale romanului ilustrate intr-o opera literara a lui George Calinescu

Scrie un eseu argumentativ, de 2 - 3 pagini, despre trasaturi ale romanului, ilustrate intr-o opera literara care ii apartine lui George Calinescu, pornind de la ideile exprimate in urmatoarea afirmatie: "Atenta observatie a socialului, zugravirea unor caractere bine individualizate, gustul detaliului, observarea umanitatii sub latura morala, fresca Bucurestiului de dinainte de primul razboi mondial, naratiunea la persoana a treia si mentinerea naratorului omniscient constituie trasaturi predilecte ale romanului de tip balzacian, asimilate si de George Calinescu" (Gheorghe Glodeanu, Poetica romanului romanesc interbelic)

Publicat in 1938, romanul Enigma Otiliei este menit sa ilustreze convingerile teoretice ale lui George Calinescu. Intr-o perioada in care polemicile vizand structura narativa a acestei specii epice sustineau doua puncte de vedere, aparent divergente - necesitatea renuntarii la structura de tip obiectiv, cu narator omniscient, prin includerea evenimentelor relevate de amintirile involuntare si de fluxul constiintei si dorinta perpetuarii modelului clasicrealist, cu narator care controleaza desfasurarea epica - George Calinescu opteaza pentru romanul obiectiv si metoda balzaciana (realismul clasic), dar depaseste programul estetic, realizand un roman al "vocatiei critice si polemice" (N. Manolescu). Intentia polemica a autorului este evidenta in structura romanului - aparent de factura balzaciana, situat la antipodul modelului proustian, atat de frecvent invocat si experimentat in epoca. Cu toate acestea, in pofida aparentei sale balzaciene, Enigma Otiliei este, prin dimensiunea parodica si prin eterogenitatea elementelor care-l compun, un roman modern, scris de un specialist in materie de literatura. George Calinescu parodiaza locurile comune ale romanului realist al secolului al XIX-lea, iar atitudinea pe care o are naratorul din Enigma Otiliei fata de personajele sale nu difera esential de atitudinea pe care o are, in general, criticul literar fata de personajele care populeaza un univers fictional.

Roman realist, care reconstituie o atmosfera - aceea a Bucurestiului antebelic, dar si Bildungsroman, urmarind maturizarea lui Felix (indelungata si frustranta sa educatie sentimentala fiind una dintre temele centrale ale cartii) - Enigma Otiliei urmareste evolutia raporturilor dintre personaje, pe fondul asteptarii unei mosteniri supralicite de unii (clanul Tulea), indifferente pentru altii (Felix, Otilia, Pascalopol), reliefand "atenta observatie a socialului" (Gheorghe Glodeanu) practicata de autor. De aceea, actiunea este ampla, desfasuranduse pe mai multe planuri narrative, care contureaza un conflict complex.

"Gustul detaliului, observarea umanitatii sub latura morala, fresca Bucurestiului de dinainte de primul razboi mondial" (Gheorghe Glodeanu) realizeaza o comedie de moravuri, pigmentata adeseori de accente dramatice, inscrisa de Nicolae Manolescu in categoria doricului, datorita perspectivei narrative adoptate de romancier - "naratiunea la persoana a treia si mentinerea naratorului omniscient".

Romanul debuteaza balzacian, printr-o ampla descriere a Bucurestiului anului 1909, fiind centrat "pe mobila psihologie a unui adolescent in plina criza de crestere si de formare a personalitatii" (Pompiliu Constantinescu). Asadar, se remarca de la inceput "fresca Bucurestiului de dinainte de primul razboi mondial". Titlul initial, Parintii Otiliei, reflecta ideea balzaciana a paternitatii, pentru ca fiecare dintre personaje determina intr-un fel sau altul soarta orfanei Otilia, ca niste "parinti". Din ratiuni editoriale, titlul a fost schimbat si deplaseaza accentul de la un aspect realist, traditional, la tehnica moderna a reflectarii poliedrice, prin care este realizat personajul titular.

De fapt, pe parcursul actiunii se dovedeste ca Otilia nu are o "enigma", ci este ea insasi un mister al feminitatii in evolutie. Cele douazeci si patru de capitole ale romanului dezvolta mai multe planuri narative, care urmaresc destinele unor personaje, prin acumularea detaliilor . Orfan, ajuns in casa tutorelui sau, Costache Giurgiuveanu, Felix Sima, proaspat absolvent al Liceului Internat din Iasi, doreste sa studieze Medicina; remarcat inca din primul an de studiu, tanarul va face ulterior o cariera stralucita. in casa lui mos Costache, Felix se indragosteste de Otilia, aflata si ea sub tutela batranului.

Desi tine la Otilia, fiica celei deta doua sotii, Costache ezita indelung sa o adopte, chiar dupa ce sufera un atac cerebral. La insistentele lui Leonida Pascalopol, mos Costache va depune pe numele Otiliei o suma oarecare, la care mosierul va mai adauga ceva, pentru ati crea fetei un sentiment de securitate si de independenta financiara. Un prim plan narativ urmareste delicata poveste de dragoste care ii leaga pe cei doi orfani, Felix gasind in Otilia o companie feminina care suplineste absenta mamei, a unei surori sau a unei iubite.

Averea lui Costache Giurgiuveanu este vanata in permanenta de membrii clanului Tulea, care o detesta pe Otilia. Aglae t "baba absoluta" t incearca sa intre in posesia averii batranului prin orice mijloace. Dupa ce Simion, sotul decrepit, este abandonat intr-un ospiciu, Aglae incepe sa supravegheze cu atentie casa lui Costache, pentru ca acesta sa nu poata face nici o miscare fara stirea ei. Dupa primul atac cerebral pe care il sufera Costache, clanul Tulea pune stapanire pe casa, determinand revolta neputincioasa a batranului, infuriat de "pungasii" care ii irosc alimentele si bautura.

Moartea lui Costache, provocata cu sange rece de Stanica Ratiu, ginerele Aglaei, pune capat atmosferei relativ calme care domneste in sanul familiei Tulea si influenteaza decisiv destinele personajelor. Stanica o paraseste pe Olimpia, invocand ridicolul motiv ca aceasta nuti mai poate darui urmasi, desi copilul lor murise din neglijenta ambilor parinti. El se casatoreste cu Georgeta, "cu care nu avu mostenitori", dar care ii asigura patrunderea in cercurile sociale inalte. Felix si Otilia sunt nevoiti sa paraseasca locuinta lui mos Costache, casa fiind mostenita de Aglae. Otilia se casatoreste cu Pascalopol, mosierul intre doua varste, personaj interesant, sobru si rafinat, in a carui afectiune pentru Otilia se imbina sentimente paterne si pasiune erotica. Felix afla, mult mai tarziu, intalninduse intamplator cu Pascalopol in tren, ca Otilia a divortat, recasatorinduse cu un "conte argentinian", ceea ce sporeste aura de mister a tinerei femei. Fotografia Otiliei, pe care ito arata Pascalopol, infatiseaza "o doamna picanta, gen actrita intretinuta", care nu mai e Otilia "de

odinioara". Speriat, Felix intelege ca a avut el insusi o contributie insemnata la metamorfozarea fetei.

Sucesiunea secventelor narative este realizata prin inlantuire, completata cu insertia unor micronaratiuni in structura romanului. In proza realista, descrierea spatiilor - strada, arhitectura, decorul interior (camera) si a vestimentatiei sustine impresia de univers autentic (mimesis), iar prin observatie si notarea detaliului semnificativ devine mijloc de caracterizare indirecta. Incipitul romanului realist apeleaza la descrierea minutioasa pentru a fixa veridic cadrul temporal - "intrto seara de la inceputul lui iulie 1909" - si spatial - casa lui mos Costache, situata pe strada Antim. Finalul este inchis, marcand rezolvarea tuturor conflictelor, si este urmat de un epilog. Simetria cu incipitul se realizeaza prin reluarea aceleiasi imagini a casei lui mos Costache, din perspective temporale diferite. Pretextul pentru reluarea descrierii initiale este vizita pe care o face Felix pe strada Antim, dupa intalnirea cu Pascalopol, pentru a revedea un spatiu definitoriu pentru adolescenta sa.

Conflictul principal al romanului se contureaza in jurul averii lui mos Costache, prilej pentru observarea efectelor, in plan moral, ale obsesiei banului. Batranul avar, proprietar de imobile, restaurante, actiuni, nutreste iluzia longevitatii si nu pune in practica nici un proiect privitor la asigurarea viitorului Otiliei. In plan secundar, se urmaresc aspectele definitorii pentru o societate in care motorul evolutiei este banul. Aurica este obsedata de avere pentru ca traieste iluzia ca aceasta itar asigura o partida stralucita, Stanica se casatoreste cu Olimpia fiind ademenit de zestrea promisa de Simion, dar care se spulbera dupa o asteptare indelungata, Otilia se obisnuieste sa fie ocrotita de Pascalopol, care ii asigura un anume confort material.

Relatiile dintre cele doua familii sugereaza universul social prin tipurile umane realizate. G. Calinescu distinge doua feluri de indivizi, in functie de capacitatea de adaptare la lume: cei care supravietuiesc, avand o conceptie morala asupra vietii si fiind capabili de motivatia actelor proprii - Felix, Pascalopol - si cei care se adapteaza automatic, instinctual, organizati aproape schematic si ilustrand cate un tip uman. Scopul romancierului este "zugravirea unor caractere bine individualizate" (Gheorghe Glodeanu)

Prezentarea in bloc a personajelor, la inceputul romanului, printrto tehnica de factura balzaciana, este prilejul folosit de autor pentru a alcatui fiecarui personaj un portret demonstrativ. Portretul balzacian porneste de la caracterele clasice (avarul, ipohondrul, gelosul), carora realismul le confera dimensiune sociala si psihologica, adaugand un alt tip uman: arivistul. Romanul realist traditional devine o veritabila "comedie umana", plasand in context social o serie de personaje tipice. In acest sens, Mos Costache este avarul, Aglae - "baba absoluta, fara cusur in rau" - Aurica - fata batrana, Simion - dementul senil, Titi - debil mintal, infantil si apatic, Stanica Ratiu - arivistul, Otilia - cocheta, Felix - ambitiosul, Pascalopol - aristocratul rafinat. Cu alte cuvinte, "zugravirea unor caractere bine individualizate, gustul detaliului, observarea umanitatii sub latura morala" tradeaza un romancier atent la aspectele definitorii ale epocii sale.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Desi personajele sunt prezentate, in general, printr-o tehnica de factura clasic-trealista, elementele de modernitate sunt prezente in realizarea catorva dintre cele mai importante personaje. O trasatura a formulei estetice moderne este ambiguitatea personajelor. Mos Costache este avarul, dar nu este dezumanizat. El nu si-a pierdut instinctul de supravietuire (cheltuieste pentru propria sanatate) si nutreste sentimente paterne pentru Otilia, chiar daca avaritia il impiedica sa ii asigure viitorul.

Acest personaj este o combinatie intre doua caractere balzaciene: avarul (mos Grandet) si tatal (mos Goriot). Pascalopol o iubeste pe Otilia patern, dar si viril, rolul sau in existenta fetei devenind in acest mod ambiguu. Felix nu este ambitiosul lipsit de scrupule, ci un adolescent dornic de afirmare prin forte proprii. Arivistul Stanica Ratiu se indeparteaza de model prin demagogie (e "un demagog al ideii de paternitate"), e escroc si principal, hot si sentimental. Otilia este personajul cel mai ambiguu al romanului. Caracterizata prin tehnica perspectivelor multiple, fata devine o prezenta diafana, greu de incadrat intr-o categorie tocmai pentru ca este vazuta din mai multe perspective: mos Costache o considera "fetita" lui, Pascalopol o fata fina, Felix - idealul feminin, Aglae - "dezmatata", Stanica - "o fata faina". Otilia este prezentata exclusiv prin comportamentism (fapte, gesturi, replici), fara a se recurge la prezentarea interioara a personajului din perspectiva unica a naratorului.

Prin tehnica focalizarii, caracterul personajelor se dezvaluie progresiv, pornind de la datele exterioare ale existentei lor: prezentarea mediului, descrierea locuintei, a camerei, a fizionomiei, a gesturilor, a obisnuintelor. Naratorul stabileste in mod direct gradele de rudenie, starea civila, biografia personajelor reunite la inceputul romanului. Caracterele dezvaluite initial nu evolueaza pe parcursul actiunii, dar trasaturile se ingroasa prin acumularea detaliilor, in caracterizarea indirecta. Realismul perspectivei asupra evenimentelor si asupra evolutiei personajelor dobandeste adesea accente naturaliste, care se observa in interesul pentru procesele psihice deviante, motivate prin ereditate si mediu (alienatia, ereditatea si senilitatea). Simion Tulea reprezinta categoria estetica a uratului, grotescul. Titi, fiul retardat care se indreapta spre dementa, este o copie a tatalui. Aurica, fata batrana, invidioasa si rea, este o copie degradata a mamei; obsesia fiicei - casatoria - se aseamana cu obsesia mamei - mostenirea. Toate personajele au statut de marioneta.

Specifica prozei realiste este naratiunea obiectiva, nonfocalizata. Viziunea "din afara" presupune existenta unui narator extradiegetic, care nu se implica in relatare. Conditia impersonalitatii este incalcata prin comentariul unui estet.

Naratorul omniscient stie mai mult decat personajele sale si, omniprezent, controleaza evolutia lor ca un regizor universal. Personajele dobandesc, in acest mod, statut de marioneta, actionand automat, dupa vointa naratorului papusar. Desi adopta un ton obiectiv, naratorul nu este absent, ci comunica, prin postura de spectator si comentator al comediei umane reprezentate, cu instantele narrative. El se ascunde in spatele mastilor sale, fapt dovedit de uniformitatea limbajului.

Perspectiva narativa este una extradiegetica. Naratorul omniscient nu participa la evenimente nici ca personaj, nici ca martor. Totusi, el prefera, in ansamblul textului, viziunea / focalizarea interna

fixa, centrata pe Felix.

Cel mai des, lumea prezentata este vazuta prin ochii protagonistului, naratorul pare sa stie tot atat cat personajul, iar viziunea cititorului este, firesc, limitata. Sunt relativ putine momente in care se schimba punctul de vedere. Totusi, in ciuda focalizarii interne, naratorul pastreaza o oarecare distanta fata de personajul sau. Focalizarea neutra si, mai ales, focalizarea externa sunt marci ale modernitatii unui prozator. Incipitul si finalul se afla in raport de complementaritate. Raportul care se stabileste intre cele doua contine conotatii care plaseaza romanul lui George Calinescu in avangarda postmodernismului. Trei secvente pot candida la statutul de incipit: descrierea strazii Antim si a casei lui Costache Giurgiuveanu, cu precizarea coordonatelor temporale si spatiale in stil balzacian; intalnirea lui Felix cu unchiul sau si replica absurda - "Nu sta nimeni aici" , pusa in corespondenta cu finalul: "Aici nu sta nimeni!" ; reunirea personajelor principale in casa lui mos Costache si prezentarea lor, incipit specific romanului realist. Acest incipit disipat anunta lectorului competent o lectura provocatoare, cu surprize si cu substrat ideatic.

Finalul se realizeaza, de asemenea, in doua secvente: deznodamantul, sfarsitul diegetic - Felix, abandonat, primeste o explicatie de la Otilia, menita sa dezlege misterul; epilogul ofera cititorului inocent justificarea gestului fetei (Felix "avea sa faca o cariera stralucita", eliberat de constrangerea unei iubiri "nepotrivite cu marele lui viitor". Interesul autorului se indreapta spre elementul absurd, regasit atat in incipit, cat si in final. Reluarea situatiei initiale sugereaza absurdul existentei insasi.

Reunind aspecte caracteristice unei societati dominate de legea banului, prezentate intr-o structura narativa complexa, realist-moderna, romanul Enigma Otiliei confirma vocatia de prozator a lui George Calinescu, caracterizata de "atenta observatie a socialului, zugravirea unor caractere bine individualizate, gustul detaliului, observarea umanitatii sub latura morala, fresca Bucurestiului de dinainte de primul razboi mondial, naratiunea la persoana a treia si mentinerea naratorului omniscient constituie trasaturi predilecte ale romanului de tip balzacian, asimilate si de George Calinescu" (Gheorghe Glodeanu, Poetica romanului romanesc interbelic). Cu acest roman, prozatorul demonstreaza atat viabilitatea structurii narative de factura realist - balzaciana, cat si posibilitatea inovarii acesteia, prin includerea unor elemente de structura narativa moderna.